

INGURUNE ARLOAREN URTEKO PROGRAMAZIO DIDAKTIKOA

Urteko programazio didaktikoa

Ikastetxea:	Bentades Ikastetxea	Kodea:	014777	Ikasmaila:	2. maila
Etapas:	Lehen Hezkuntza	Ziklo-maila:	1. zikloa, Lehen Hezkuntzako 2. maila		
<ul style="list-style-type: none"> • Arloa/Gaia • Eremua • Diziplinarteko proiektua • Beste batzuk 	Ingurune	Irakasleak:	Izaskun Jimenez eta Aolixe Dominguez		

Programazio didaktikoaren justifikazioa

Programazioan garrantzitsuak diren erabakiak argudiatzea eta, horretarako, honako alderdi hauek kontuan hartzea: ikasleen abiapuntua, ikasgelaren testuingurua, ikastetxearen proiektuak, urteko memoriatik eratorritako hobekuntza proposamenak, etab.

Programazio didaktikoaren justifikazioa:

Urteko programazio didaktikoa irakaskuntzako jarduera profesionalaren parte da, eta irakaskuntza- eta ikaskuntza-prozesua hobetzearekin lotuta dago. Funtsean, ikasleen beharrak eta ezaugarriak balioesten dituen helburu bat da, garatu nahi diren kompetentziak aztertzen dituen. Ondorioz, ikasleek arrakasta izateko ahalik eta itxaropen handienak garatzeko irakasle talde batean hartzen diren erabakiak zehazten dituen.

Oinarrizko irakaskuntzaren amaierako ikasleen irteera-profila da Euskadi Autonomia Autonomoko hezkuntza-sistemaren printzipioak eta helburuak zehazten dituen tresna. Profilak identifikatu eta definitzen ditu, ikasleek beren prestakuntza-ibilbidearen aldi hori amaitzean lortu nahi dituzten funtsezko kompetentzien garapen-maila, etengabeko ikaskuntza-prozesuaren zati gisa.

Irteera-profilaren abiapuntua da kompetentzia giltzarrien ikuspegi estrukturala eta funtzionala aldi berean, eta hori eskuratzea

ezinbestekotzat jotzen da ikasleek beren garapen pertsonalerako, beren bizitzako esparruetako egoerak eta arazoak konpontzeko, hobetzeko aukera berriak sortzeko, bai eta haien sozializazioa garatzeko, prestakuntza-ibilbidearen jarraipena lortzeko eta gizartean eta ingurune naturalaren eta planetaren zaintzan aktiboki txertatzeko eta parte hartzeko ere. Proiektu hori ikaskuntza desberdinen elementu artikulatzailea da, eta, horri esker, aurrera eramateko aurre egin beharko dien erronkei, eta erronkei arrakastaz aurre egin ahal izango die.

Oinarrizko irakaskuntza arrakastaz gainditzen duen ikasle orok, eta, beraz, irteera-profila lortzen duenak, eskuratutako ikaskuntzak mobilizatzen jakitea bermatu nahi da, bizitzan zehar izango dituen erronka nagusiei erantzuteko. Horren barruan sartzen dira:

- Jarrera arduratsua garatzea, ingurumenaren degradazioaren kontzientzia hartuz, hura eragiten, larriagotzen edo hobetzen duten arrazoien ezagutzan oinarrituta, ikuspegi sistemiko batetik, tokikoa zein globala.
- Kontsumo arduratsuarekin lotutako alderdiak identifikatzea, norberaren eta guztion ondasunean duten eragina baloratzea, beharrak eta gehiegikeriak kritikoki epaitzea eta kontsumitzaile gisa dituen eskubideen urraketen aurrean kontrol soziala egitea.
- Bizi-ohitura osasungarriak garatzea, organismoaren funtzionamendua ulertuta eta organismoan eragina duten barneko eta kanpoko faktoreei buruzko hausnarketa kritikoa eginda, osasun publikoa sustatzeko erantzukizun pertsonala bere gain hartuta.
- Sentsibiltatea lantzea ekitaterik eza eta bazterketa egoerak atzemateko, kausa konplexuak ulertuta, enpatia- eta erruki-sentimenduak garatzeko.
- Gatazkak gizarteko bizitzaren berezko elementu gisa ulertzea, modu baketsuan konpondu beharrekoak.
- Egungo gizarteak eskaintzen dituen era guztietako aukerak modu kritikoan aztertzea eta baliatzea, bereziki kultura digitalarenak, onurak eta arriskuak ebaluatuz eta bizi-kalitate pertsonala eta kolektiboa hobetzen lagunduko duen erabilera etiko eta arduratsua eginez.
- Ziurgabetasuna, erantzun sortzaileak artikulatzeko aukera gisa onartzea, berekin ekar dezakeen antsietatea maneiatzen ikasiz.
- Gizarte ireki eta aldakorretan lankidetzan aritzea eta elkarrekin bizitzea, aniztasun pertsonala eta kulturala aberastasun-iturri gisa baloratuz eta beste hizkuntza eta kultura batzuekiko interesa agertuz.
- Proiektu kolektibo baten parte sentitzea, bai tokiko eremuan, bai esparru globalean, enpatia eta eskuzabaltasuna garatuz

eta guztion onerako erabaki koherenteak bultzatuz eta hartuz.

- Bizitzan zehar ikasten jarraitzeko aukera emango dioten trebetasunak garatzea, ezagutzan konfiantza izanik, garapenaren motor gisa, eta ezagutzaren arrisku eta onuren balorazio kritikoa eginez.

Erronka horiei eta beste batzuei erantzuteko, funtsezko konpetentzien azpian dauden ezagutzak, trebetasunak eta jarrerak behar dira, eta curriculum osatzen duten arlo, eremu eta jakintzagai guztietan lantzen dira. Horiek eskaintzen dituzten curriculum-elementuek ikasleei beren inguruan gertatzen dena ulertzen laguntzen diete, eta, horrela, egoera kritikoki baloratzeko eta behar bezala erantzuteko aukera ematen diete.

Hemen aurkezten den programazioak konpetentzia-ikuspegia du, eta bertan, erronkei aurre eginez eskuratzen dira edukiak, kontzeptuzkoak, prozedurazkoak eta jarrerazkoak. Horrek ikaskuntzak eskuratzea eta mobilizatzea eta horiek transferitzeko gaitasuna bultzatzen du, eta, horrela, ikasleen prestakuntza-bilakaeran heldutasun-maila eta kalitate handiagoko ikaskuntza garatzen da.

Hurrengoak dira eskuratu beharreko funtsezko konpetentziak:

- **Hizkuntza komunikaziorako konpetentzia:** Hizkuntza-komunikaziorako konpetentziak esan nahi du hainbat esparru eta testuingurutan modu koherente eta egokian elkarrekintzan jardutea, ahoz, idatziz, siglatuan edo multimodalean, eta hainbat komunikazio-helbururekin.
- **Konpetentzia eleaniztasuna:** Konpetentzia eleaniztunak hainbat hizkuntza, ahozkoak edo zeinuzkoak, ikasteko eta komunikatzeko modu egoki eta eraginkorren erabiltzea eskatzen du.
- **Matematikarako konpetentzia eta zientzia, teknologia eta ingeniartzako konpetentzia:** Matematikarako konpetentziak eta zientzia, teknologia eta ingeniartzarako konpetentziak mundua ulertzea dakar berekin, metodo zientifikoak, pentsamendu eta irudikapen matematikoak, teknologia eta ingeniartzako metodoak erabiliz ingurunea modu konprometituan, arduratsuan eta jasangarrian eraldatzeko.
- **Konpetentzia digitala:** Konpetentzia digitalak teknologia digitalak modu seguruan, osasungarrian, jasangarrian, kritikoa eta arduratsuan erabiltzea eskatzen du, ikasteko, lanerako eta gizartean parte hartzeko, bai eta horiekin elkarreragitea ere.
- **Konpetentzia pertsonala, soziala eta ikasten ikastekoa:** Konpetentzia pertsonalak, sozialak eta ikasten ikastekoa berekin dakar nor bere buruari buruz hausnartzeko gaitasuna, nor bere burua ezagutzeko, bere burua onartzeko eta

etengabeko hazkunde pertsonala sustatzeko.

- **Herritartasunerako kompetentzia:** Herritartasunerako kompetentzia lagungarria da ikasleek herritartasun arduratsua izan dezaten eta bizitza sozial eta zibikoan bete-betean parte har dezaten, kontzeptu eta egitura sozial, ekonomiko, juridiko eta politikoen ulermenean oinarrituta.
- **Ekintzaitza kompetentzia:** Ekintzaitzarako kompetentziak aukera eta ideiekin jarduteko bizi-ikuspegia garatzea eskatzen du, beste pertsona batzuentzako baliozko emaitzak sortzeko beharrezkoak diren ezagutza espezifikoak erabiliz.
- **Kontzientzia eta adierazpide kulturaletarako kompetentzia:** Kontzientzia eta kultura adierazpenetarako kompetentziak berekin dakar ideiak eta esanahia sormenez adierazteko eta kultura desberdinetan komunikatzeko modua ulertzea eta errespetatzea.

Marko legala aldera batera utziz, eskolako testuinguruari buruz hitz egingo dugu lehenik eta behin.

Bentades Ikastetxea Mungian kokatzen den eskola bat da, Uribe Butroe eremuan zehazki. Eskola honetako familia gehienak maila sozioekonomiko ertainean daude. Era berean, datu soziolinguistikoei dagokienez, esan daiteke nahiz eta Mungia herri euskalduna izan, kaleren gero eta gutxiago entzuten da euskara eta etorkin gehiago ere badaude, beraz honek eragin zuzena dauka eskolan.

Ikastetxe honetan 700 ikasle inguru ditugu haurtzaindegitik hasi eta derrigorrezko bigarren hezkuntza bukatu arte. Maila bakoitzean bi lerro daude. Ikasketak D ereduan gauzatzen dira.

Ikastetxeko baliabide materialak hurrengoak dira Lehen Hezkuntzan. Ikasle talde bakoitzak bere gela dauka eta horrez gain, musika gela, plastika gela, liburutegia, jantokia eta areto nagusia ditugu. Solairu batetik bestera igotzeko behar izatekotan igogailu bat daukagu. Beste alde batetik, heziketa fisikoa egiteko patioaz gain, eskolako sotoa eskuragarri daukagu. Hura espazio oso handia eta estalia da. Normalean heziketa fisikorako erabiltzen da, baina antzerkiak edo tailerrak egiteko ere erabilgarria izan daiteke.

Beste alde batetik, geletako baliabide materialak hurrengoak dira. Ikasgela guztietan bi arbel ditugu: klarionazkoa eta digitala. Ikasleek liburuak dituzte irakasgai batzuetan, baina ingurune arloari dagokionez, irakasleek sortutako materiala erabiltzen dute. Honez gain, 2. mailako bi gelek banakako ordenagailuak partekatzen ditugu. Batez ere matematikako aplikazioa egiteko erabiltzen ditugu, baina behar izanez gero eta ekintza oso gidatuak eginez, beste ikasgairen batean ere erabili izan ditugu momentu oso puntualetan.

Baliabide pertsonalei dagokienez, Lehen Hezkuntzan 15 irakasle gaude, tutore eta irakasle espezifikoak gehituz. Beste alde batetik, orientazio talde bat ere dugu eta bertan 6 espezialista daude eskolako orientatzaileaz gaiz.

Aipatzekoa da ere, eskolako egunerokotasuna posible egiteko, irakasleak ez diren beste profesional batzuk ere eskolan daude. Adibidez: jantokiko langileak, eskolako atezainak, idazkariak, zuzendariak, eta abar.

Eskolan mailan hainbat proiektu eramaten dira aurrera. Badira proiektu batzuk orokorrak direnak eta beste batzuk gauzatzen ez ditugunak. Beraz, hurrengo lerroetan 2. mailakten proiektuak izendatuko dira:

- Agenda 30.
- Euskera eta normalkuntza.
- Hizkuntza hirueleduna.
- Bizikidetza.
- IKT eta metodologia berriak.
- Hezkidetza.

Pasaden kurtsoko urteko memorian argitaratu zen bezala, hurrengoak dira etapa moduan ikasturte honetara begira planteatu genituen hobekuntzak:

- Metodologiari dagokionez, berrikuntzak sartzen jarraitu nahi dugu eta hasitako hobekuntza bidearekin jarraituko da.
- Euskerarekin lotuta gabezia ugari identifikatu ditugu eta hauei erantzuteko metodologia aldaketa bat proposatu da. Kurtso honetan zehar, irakasleok sortuko dugu materiala ziklo bakoitzari egokituta. Era horretan, ikasleak modu dinamiko eta erakargarrian hizkuntza bereganatu dezaten.

Programazio honen kalitatea eta emaitza bermatzeko, helburu errealistak ezarri behar ditugu. Horretarako irakasgai hau ematen duten irakasleak batu dira eta haien ikasleen errealitatera moldatu.

Kurtsu honetan, beste guztietan bezala bi lerro ditugu. Gela batean 24 ikasle daude eta bestean 22. Ikasle gehienak testuinguru

euskaldun batean hasiak dira. Kasu honetan, bi atzerritar ditugu gela bien artean, iaz etorri zirenak. Hauen zailtasun nagusia hizkuntza da, baina irakurketa eta idazketa prozesua menperatzeko ere laguntza behar dute.

Beste alde batetik, premia bereziko 8 ikasle ditugu bi gelen artean banatuta. Hauek J.P.P.a (jarduera plan pertsonalizatua) dute eta moldaketak egiten zaizkie, bakoitzari bere beharrianetara. Hala ere, ikasle hauek orientazio departamentuko irakasleengatik ere laguntza jasotzen dute gela barnean, haien ikaskuntza prozesuan laguntzeko.

Gure helburua ikasleek era dinamiko batean oinarritzko jakintzak eta konpetentziak lantzea da pertsona arduratsu, autonomo, sortzaile eta kritikoa bihurtzeko. Bide hori jarraitu ahal izateko programazio hau haien beharrianetara moldatuta dago.

Curriculum-plangintza				
Ikaskuntza egoeren izenburua (IkE)	Arloak, gaiak, eremua	Konpetentzia espezifikoak 1. <u>ERANSKINEAN</u> azalduta daude	Ebaluazio-irizpideak 2. <u>ERANSKINEAN</u> azalduta daude	Oinarrizko ezagutzak 3. <u>ERANSKINEAN</u> azalduta daude
LEHENENGO HIRUHILEKOA				
DENBORA	INGURUNE	1 HKK1, HKK2, HKK3,	1.1 1.3	A: Kultur zientifikoa

		KE1, KE2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, EK3, KPSII5		B: Teknologia eta digitalizazioa B.2.3 B.2.4 C: Gizarteak eta lurraldeak C.1.1 C.1.3 C.2.1
		3 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD5, KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.	3.1 3.4	
		5 HKK1, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM5, STEM6, KD1, KPSII4, HK1, HK4, EK1, KAKK1, KAKK2	5.1 5.2	
		7 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, KD1, KD4,	7.1	

		KD5, KPSII4, HK1, HK3, EK2, KAKK1.		
		9 HKK1, HKK5, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1	9.1	
GIZAKIA	Ingurune	1 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, EK3, KPSII5	1.1 1.2	A: Kultur zientifikoa A.1.1 A.1.2 A.1.3 A.1.4 A.2.1 A.2.2 A.2.5 A.2.6 B: Teknologia eta digitalizazioa B.2.3 B.2.4 C: Gizarteak eta lurraldeak C.3.3 C.3.5
		3 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD5,	3.1 3.2 3.3 3.4	

		KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.		
		4 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, KE3, STEM5, KD2, KD3, KPSII1, KPSII2, KPSII3, HK3, HK4, EK1.	4.1 4.2 4.3	

		8 HKK1, HKK2, HKK5, KE1, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII3, HK1, HK2, HK3, KAKK1, KAKK2	8.2	
		9 HKK1, HKK5, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1	9.1	
BIGARREN HIRUHILEKOA				

KONTINENTEAK	Ingurune	<p>1 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, EK3, KPSII5</p>	<p>1.1 1.3</p>	<p>A: Kultur zientifikoa A.1.1 A.1.2 A.1.3</p> <p>B: Teknologia eta digitalizazioa B.2.1 B.2.2 B.2.3 B.2.4 A.2.6</p> <p>C: Gizarteak eta lurraldeak C.1.3</p>
		<p>2 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KPSII4, KPSII5, HK4, EK1, EK3.</p>	<p>2.1 2.2</p>	
		<p>3 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD5, KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.</p>	<p>3.1 3.2 3.3 3.4</p>	
		<p>5 HKK1, HKK3, KE1, KE2,</p>	<p>5.1</p>	

		STEM1, STEM2, STEM4, STEM5, STEM6, KD1, KPSII4, HK1, HK4, EK1, KAKK1, KAKK2		
		9 HKK1, HKK5, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1	9.1	
ANIMALIAK	Ingurune	1 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, EK3, KPSII5	1.1	A: Kultur zientifikoa A.1.1 A.1.2 A.2.1 A.2.2 A.2.3 A.2.4 A.2.6 B: Teknologia eta digitalizazioa B.1.1 B.2.1 B.2.2 B.2.3 B.2.4
		2 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KPSII4, KPSII5, HK4, EK1, EK3.	2.1	
		3	3.1	

		HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD5, KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.	3.2 3.3 3.4	C: Gizarteak eta lurraldeak C.4.2
		5 HKK1, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM5, STEM6, KD1, KPSII4, HK1, HK4, EK1, KAKK1, KAKK2	5.1	
		9 HKK1, HKK5, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1	9.1	
HIRUGARREN HIRUHILEKOA				
MUNDUA ETA HAREN	Ingurune	1	1.1	A: Kultur zientifikoa

KONTSERBAZIOA: URA	HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, EK3, KPSII5	1.2 1.3	A.1.1 A.1.2 A.1.3 A.1.4 A.1.7 A.2.6
	2 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KPSII4, KPSII5, HK4, EK1, EK3.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5	B: Teknologia eta digitalizazioa B.1.1 B.2.1 B.2.2 B.2.3 B.2.4
	3 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD5, KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.	3.1 3.2 3.3 3.4	C: Gizarteak eta lurraldeak C.1.2 C.4.1 C.4.2 C.4.3
	5 HKK1, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM5, STEM6, KD1, KPSII4, HK1, HK4, EK1, KAKK1, KAKK2	5.1 5.2 5.4	

		<p>6 HKK1, HKK2, HKK3, HKK5, KE1, KE2, KE3, STEM1, STEM2, STEM5, STEM6, KD2, KD3, KD5, KPSII4, HK1, HK2, HK3, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK1</p>	<p>6.1 6.2 6.3</p>	
		<p>9 HKK1, HKK5, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1</p>	<p>9.1 9.2</p>	
LANDAREAK	Ingurune	<p>1 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, EK3, KPSII5</p>	<p>1.1 1.2 1.3</p>	<p>A: Kultur zientifikoa A.1.1 A.1.2 A.1.3 A.1.4 A.1.7 A.2.1 A.2.2 A.2.3 A.2.4 A.2.6 B: Teknologia eta digitalizazioa</p>
		<p>2 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KPSII4, KPSII5, HK4, EK1, EK3.</p>	<p>2.1 2.2 2.3 2.4 2.5</p>	

				B.1.1 B.2.1 B.2.2 B.2.3 B.2.4 C: Gizarteak eta lurraldeak C.4.1 C.4.2
		3 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD5, KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.	3.1 3.2 3.3 3.4	
		5 HKK1, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM5, STEM6, KD1, KPSII4, HK1, HK4, EK1, KAKK1, KAKK2	5.1	
		9 HKK1, HKK5, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1	9.1	
LANBIDEAK eta SEKTOREAK	Ingurune	1 HKK1, HKK2, HKK3,	1.1 1.2	A: Kultur zientifikoa A.1.2

		KE1, KE2, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, EK3, KPSII5		A.2.3 A.2.6
		3 HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM3, STEM4, STEM6, KD1, KD2, KD3, KD5, KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.	3.1 3.2 3.3 3.4	B: Teknologia eta digitalizazioa B.1.1 B.2.1 B.2.2 B.2.3 B.2.4
		6 HKK1, HKK2, HKK3, HKK5, KE1, KE2, KE3, STEM1, STEM2, STEM5, STEM6, KD2, KD3, KD5, KPSII4, HK1, HK2, HK3, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK1	6.2 6.3	C: Gizarteak eta lurraldeak C.3.2 C.3.3 C.3.4 C.3.5
		8 HKK1, HKK2, HKK5,	8.2	

		KE1, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII3, HK1, HK2, HK3, KAKK1, KAKK2		
		9 HKK1, HKK5, KE3, KD1, KD2, KD3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1	9.1	

Erabaki metodologikoak

A. Jarraibide metodologikoak:

- A.1. Eredu metodologikoak: Metodologia aktiboak erabiliko dira, hala nola proiektuetan oinarritutako ikaskuntza eta ikerketa gidatua. Metodologia horiek aukera ematen diete ikasleei tokiko ingurunea aztertzeke eta ezagutzak egoera praktikoetan aplikatzeko, ikaskuntza esanguratsua eta autonomia sustatuz.
- A.2. Multzokatzeak: Elkarlanerako, talde-lanerako eta ikerketa-taldeetarako talde malguak antolatuko dira. Horrek lankidetzak sustatzen du, eta gelako hainbat trebetasun-mailatan arreta jartzea ahalbidetzen du.
- A.3. Espazioak: Ikasgela eta aire zabaleko espazioak erabiliko dira natura- eta kultura-ingurunea aztertzeke eta behatzeko. Era berean, irteeraren bat ere egingo da tokiko ingurunera (kasurako ingurumen zentro edo parke naturaletara), ikasgelatik kanpoko ikaskuntza areagotzeko.
- A.4. Baliabideak: Ikus-entzunezko materialak, baliabide interaktiboak, mapak, abestiak, jolas interaktiboak eta kasuren baten, tresna digitalak erabiliko dira. Horrez gain, ikaskuntza esperimentalerako baliabide konkretuagoak eskainiko zaizkie gaiak hala eskatzen duen kasuetan.
- A.5. Jarduera osagarriak eta eskolaz kanpokoak: Hainbat jarduera proposatuko dira, hala nola birziklatze-tailerrak, ohitura eta elikadura osasuntsuak lantzen dituzten tailerrak, ingurumena zaintzeko zentroetara bisitak eta jasangarritasunarekin eta biodibertsitatearekin errespetuarekin lotutako jarduerak.

B. Aniztasunari arreta:

Ikasleen aniztasunari erantzuteko, edukia eta jarduerak egokitu dira, ikasle bakoitzak bere ikaskuntza-eritmoaren eta premien arabera helburuak lor ditzan. Dibertsifikazio estrategiak erabiliko dira, hala nola laguntza-materialak, ikusizko laguntzak eta azalpen egokituak. Egia da, talde-lanak izango direla gure oinarri, baina gelan landutakoa modu bisual eta argian eskuragai izan dezaten eta behar dutenean errepasa dezaten, ikasle bakoitzak bere *lapbook-ak* sortuko ditu proiektu bakoitzean. Halaber, aurrerapen azkarra duten ikasleei jarduerak zabaltzeko aukera eskainiko zaie. Aniztasunari arreta horretan ikasle guztiek ekarpena egin dezakete, beren gaitasunen arabera.

Bereizteko estrategiak aplikatuko dira, laguntza gehigarri gisa eta jarduera zabalduetarako, bai eta material egokituak sortzea ere, edukia errazago ulertzeko eta eskuratzeko.

Curriculum-a hasiera batetik egokitua egon behar da ikasleentara eta ez alderantziz. Horrela, curriculum pertsonalizatu eta praktikoagoa lortuz, non ikasle guztien beharrak erantzuten eta asetzen diren. Beraz, hori lortzeko Ikaskuntzaren Diseinu Unibertsala-ren (IDU) 3 printzipioak martxan jarri behar dira.

I. printzipioa: Ikasleei erraminta eta bide desberdinak emango zaizkie autonomiaz informazioa eta oinarrizko jakintzak eraikitzeko.

II. printzipioa: ikasleek ikasitakoa era desberdinetan adierazi ahalko dute: idatziz, ahoz eta abar. Bakoitzaren beharrietara moldatuko gara eta baita ebaluazioaren zein momentutan gauden.

III. printzipioa: ikasleei erronka ezberdinak aurkeztuko zaizkie era desberdinetan parte hartu ahal izateko eta era horretan ikasle guztiak ikaskuntza prozesuan konprometitu eta motibatu daitezke era desberdinetan.

C. Ebaluazioa :

Ebaluazioa jarraia izango da, eta honela burutuko da:

- Behaketa zuzena, jarduera eta proiektuetan ikasleek duten errendimendua neurtzeko.
- Ebaluazio errubrikak erabiltzea, konpetentzia zehatz eta jarrerazkoak baloratzeko (erantzukizuna, ingurunea errespetatzea eta elkarlana).
- Autoebaluazioa eta koebaluazioa, ikasleek beren lorpenak eta zailtasunak hausnartzen dituztenean, beren ikaskuntza-

prozesuaren gaineko kontzientzia sustatzeko.

Gainera, ebaluazioaren barne dira ebaluazio kualitatibo eta kuantitiboak, edukien ulermena eta konpetentzien garapena neurtzeko.

D. Errefortzurako estrategiak eta berreskurapen-planak:

Konpetentzien ulermenean eta garapenean zailtasunak dituzten ikasleei laguntza eskainiko zaie:

- Banakako indartze-jarduerak eta talde txikietan.
- Tutoretza pertsonalizatuak eskaintzea, oinarrizko kontzeptuak berrikusteko.

Ebaluazio-erabakiak, ebaluaziotik ateratako ondorioak eta kalifikazio-irizpideak

Ebaluazioa

- Helburua (formatiboa, akreditatzailea)
- Finkatutako denborak (hasieran, prozesuan zehar, amaieran)
- Ebaluatze teknikak, tresnak eta erramintak
- Eragileak (autoebaluatzea, elkarri ebaluatzea eta heteroebaluatzea)

- Helburua ebaluazio formatiboa izatea da.
 - Ebaluazio hezitzailea:
 - Ikaskuntza- irakaskuntza prozesuan zehar.
 - Informazio bilketa jarraia.
 - Ikaskuntza- irakaskuntza gidatzeko eta ikasleen jarduna hobetzeko erabiliko da.
 - Ebaluazio hezigarria: ikasleek bideratua.
- Finkatutako denborak: ebaluazioa prozesuaren hasieran, prozesuan zehar eta amaieran izango da.
- Ebaluatze teknikak:
 - Uneoroko behaketa oinarrituta.
 - Banakako eta taldeko jarduerak.

	<p>☐ Frogak.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eragileak: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Autoebaluazioak. ☐ Koebaluazioak. 						
<p>Ebaluazioaren ondorioak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalifikazioa 	<p>Ikasle baten ikaskuntzari buruzko ebidentzia asko eta anitzak eskuratu eta gero, ebaluaziotik eratortzen den kalifikazioa lortuko dugu.</p> <p>Konpetentzia espezifikoa oinarri hartuta egingo da eta hauen zehaztapen maila lorpen adierazleak izango dira.</p> <p>Ebaluaketa bakoitzaren amaieran boletin bat jasoko dute familiek. Boletin honetan irakasgai honetako konpetentzia espezifikoetan lortutako maila agertuko da: maila aurreratua, maila ertaina edo hasierako maila; kolore ezberdinez adierazita.</p> <p>Honez gain, kurtso bukaeran eta Hezkuntza sailak ezarrita notak era kualitatibo baten jarri behar ditugu Hezkuntzako plataforman.</p>						
<p>Kalifikazio-irizpideak</p> <p>Ikastetxearen autonomiaren baitan, curriculumaren hainbat erabaki curricular hartuko dira, hala nola:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikas-maila bakoitzerako lorpen-mailak erabakitzea • Ebaluazio irizpideen jardun maila 	<p>Azken kalifikazioa konpetentzia espezifikoen ponderazioarekin lortuko da. Ondoren adierazten den konpetentzia espezifikoen ponderazioa hartuko da kontuan.</p> <p><i>* Konpetentzia espezifikoko guztien ponderazioa ez da zertan berdina izan.</i></p> <table border="1" data-bbox="770 1219 2101 1390"> <thead> <tr> <th data-bbox="770 1219 1211 1326">ZER</th> <th data-bbox="1211 1219 1655 1326">PORTZENTAIA</th> <th data-bbox="1655 1219 2101 1326">KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3" data-bbox="770 1326 2101 1390" style="text-align: center;">1. HIRUHILEKOA</td> </tr> </tbody> </table>	ZER	PORTZENTAIA	KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK	1. HIRUHILEKOA		
ZER	PORTZENTAIA	KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK					
1. HIRUHILEKOA							

adostea.

- Gaitasunen garapen-maila adostea
- Berariazko gaitasunen ponderazioa,
- ebaluazio-irizpideak... definitzea)

1. Proiektua: Denbora		
Banakako errubrika	% 20	1, 3, 5, 7, 9
Taldeko errubrika	% 10	3, 9
Froga	% 20	1, 5, 7
2. Proiektua: Gizakia		
Banakako errubrika	% 20	1, 3, 4, 8, 9
Taldeko errubrika	% 10	3, 9
Froga	% 20	1, 4
2. HIRUHILEKOA		
3. Proiektua: Kontinenteak		
Banakako errubrika	% 20	1, 2, 3, 5, 9
Taldeko errubrika	% 10	3, 9
Froga	% 20	1, 5
4. Proiektua: Animaliak		
Banakako errubrika	% 20	1, 2, 3, 5, 9
Taldeko errubrika	% 10	3, 9
Froga	% 20	1, 5
3. HIRUHILEKOA		

5. Proiektua: Gure mundua eta haren kontserbazioa (ura)		
Banakako errubrika	% 15	1, 2, 3, 5, 6, 9
Taldeko errubrika	% 10	3, 9
Froga	% 12,5	1, 5, 6
6. Proiektua: Landareak		
Banakako errubrika	% 15	1, 2, 3, 5, 9
Taldeko errubrika	% 10	3, 9
Froga	% 12,5	1, 3, 5
7. Proiektua: Lanbideak eta sektoreak		
Banakako errubrika	% 10	1, 3, 6, 8, 9
Taldeko errubrika	% 5	3, 9
Froga	% 10	1, 6

1. ERANSKINA: KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

1. Informazioa bilatzea eta hautatzea bitarteko eta baliabide digital eta analogikoen bidez, bai banaka bai taldean, haren fidagarritasuna eta egokitasuna ebaluatuz, teknologia digitalak modu seguruan eta iraunkorrean erabiltzeko ohiturak hartuz, informazio hori ezagutza bihurtzeko eta modu antolatuan eta sortzailean komunikatzeko.
2. Galdera zientifiko errazak planteatzea eta erantzutea, pentsamendu zientifikoaren berezko teknikak eta tresnak erabilia, eta jakintza desberdinak elkarrekin konektatuz, ingurune naturalean, sozialean eta kulturalean gertatzen diren gertaerak eta fenomenoak interpretatzeko eta azaltzeko.
3. Arazo-egoerak diziplinarteko proiektuen bidez ebaztea, diseinu-pentsamendua eta pentsamendu konputazionala erabiliz, premia zehatzei erantzungo dien produktu sortzaile eta berritzaile bat lankidetzan sortzeko.
4. Norberaren gorputza, norberaren eta besteen emozio eta sentimenduak ezagutzea eta horien kontzientzia hartzea, eta ezagutza zientifikoan oinarritutako ohitura osasungarriak garatzea, ongizate fisikoa, emozionala eta soziala lortzeko.
5. Natura-, gizarte- eta kultura-ingurunekeko elementu edo sistemen ezaugarriak identifikatzea eta aztertzea, eta horien antolamendua eta propietateak deskribatzea, eta haien arteko harremanak ezartzea, kultura- eta natura-ondarearen balioa ezagutzeko eta hura kontserbatzeko eta hobetzeko ekintzei ekiteko, erabilera arduratsu eta iraunkor baten bidez.
6. Gizakiak ingurunean egiten duen esku-hartzearen kausak eta ondorioak kritikoki aztertzea, maila soziala, ekonomikoa, kulturala, teknologikoa eta ekologikoa integratuz eta pertsonen eta planetaren errespetuarekin, zaintzarekin eta babesarekin kontsekuenteak diren ohitura iraunkorrak praktikan jarritz, arazoei aurre egiteko, konponbideak bilatzeko eta konponbidean banaka eta elkarlanean jarduteko gaitasuna garatzeko.
7. Natura-, gizarte- eta kultura-ingurunearen jarraitutasunak eta aldaketak behatzea, ulertzea eta interpretatzea, kausalitate-, aldiberekotasun- eta ondorengotza-erlazioak aztertuta, elementuen eta gertaeren arteko harremanak azaltzeko eta baloratzeko, eta iraunkortasun-irizpideen arabera jokatzeko.

8. Aniztasuna eta genero-berdintasuna onartzea eta baloratzea, pertsona guztiekiko enpatia eta errespetua erakutsita, gai etikoei buruz modu kritikoan hausnartuta, etengabe eraldatzen ari den gizarte baten ongizate indibidual eta kolektiboan laguntzeko eta Europan bizikidetzak baketsua eta errespetuzkoa lortzeko.

9. Gizarte-ingurunean eraginkortasunez eta modu eraikitzailean parte hartzea, Adierazpen Unibertsalek eta Europako, Estatuak eta Autonomia Erkidegoko legeriak bultzatutako printzipio demokratikoekezartzen dituzten balioak errespetatuz, erakunde demokratikoei bakea eta segurtasuna mantentzeko duten funtzioa baloratuz, errespetuzko harremanak sortzeko eta gatazken kudeaketa baketsua eta elkarrizketa bidezkoa sustatzeko.

2. ERANSKINA: EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. KONPETENTZIA

- 1.1. Modu gidatuan, **informazioa bilatzeko eta hautatzeko oinarrizko estrategiak erabiltzea**, eredu jakin bati jarraituz.
- 1.2. **Zenbait iturri seguru eta fidagarriren informazio erraza bilatzea**, modu gidatuan, informazio egokia hautatuz eta ingurune natural, sozial eta kulturalarekin lotutako ikerketetan erabiliz, ingurune analogikoan zein digitalean.
- 1.3. **Gailu eta baliabide analogikoak eta digitalak** hezkuntza-testuinguruaren beharren arabera **erabiltzea**, erabilera segururako ohiturak hartuz.

2. KONPETENTZIA

- 2.1. **Gogoeta egitea eta galdera egokiak egiten ikastea**, modu gidatu eta arautuan.
- 2.2. **Gertuko objektu, gertakari eta fenomenoei buruzko jakin-mina erakustea**, hipotesiak formulatuz eta informazioa eta emaitzak egindako iragarpenekin alderatuz.
- 2.3. Ikerketak hala eskatzen duenean, **agindutako edo gidatutako esperimenduetan parte hartzea**, hainbat ikerketa-teknika erraz baliatuz, tresnak modu seguruan erabiliz eta behaketak erregistro argien bidez erregistratuz.
- 2.4. **Eskolako eredu zientifikoak behatzea eta eraikitzea**, esperimendazioaren bidez lortutako ezagutza zientifikoak aplikatuz.
- 2.5. **Ikerketa txikien emaitza ahoz edo grafikoki komunikatzea**, lexiko zientifiko egokia erabiliz, egindako urratsak laguntzaz azalduta eta ezagutza modu kooperatiboan partekatuz.

3. KONPETENTZIA

3.1 **Ingurune hurbileko beharrak identifikatzea edo problemak antzematea**, diziplinarteko proiektu kooperatibo errazetan parte hartuz, diseinu-pentsamendua eta pentsamendu konputazionala erabiliz eta prototipoak sortuz.

3.2 **Diseinu-problema bat konpon dezaketen ideia sortzaileak proposatzea**, eskuratutako ezagutzak aplikatuz eta ahozko deskribapenen, marrazkien edo eredu bidez partekatuz.

3.3. **Diseinu-problema bati soluzioa emango dion azken produktu erraz bat taldean eta modu gidatuan diseinatzea**, zenbait prototipo probatuz eta erreminta eta material egokiak modu seguruan erabiliz.

3.4. **Diseinu-proiektuen azken produktua ahoz edo grafikoki erakustea**, egindako urratsak laguntzaz (gidoia, eskema, grafikoa...) azalduz.

4. KONPETENTZIA

4.1 **Bizi-ohitura osasungarriak baloratzea**, higienaren, elikadura askotarikoaren eta orekatuaren, ariketa fisikoaren eta atsedenaren garrantzia ezagutzuz.

4.2. **Ongizate emozionala eta soziala bultzatzen duten ekintzak bereiztea**, norberaren eta besteen emozioak onartuz eta horiek identifikatuz interakzioan diharduen familia- eta eskola-harremanetan.

4.3. **Norberaren gorputza ezagutzea eta onartzea**, aniztasuna gizartearen elementu aberasgarri gisa baloratuz eta errespetatuz.

5. KONPETENTZIA

5.1. **Natura-, gizarte- eta kultura-ingurune elementuen propietateak, antolamendua eta ezaugarriak antzematea**, ikerketa-metodologiaren bidez, eta tresna eta prozesu egokiak modu arautuan erabiliz.

5.2. **Natura-, gizarte- eta kultura-inguruneko elementuen arteko konexio erraz eta zuzenekoak antzematea**, modu gidatuan.

5.3. Irudi eta adibide zehatzen bidez, **ideia zientifikoak aurrerapen teknologiko, kultural eta sozialekin erlazionatzea**, bizi-kalitatea hobetzea

5.4. **Natura- eta kultura-ondarea errespetatzeko eta gozatzeko jarrerak erakustea**, hura zaintzea eta kontserbatzea beharrezkoa den ondasun komun gisa onartuz.

6. KONPETENTZIA

6.1. **Bizi-ohitura iraunkorrak erakustea**, planetako bizitza mota guztiak errespetatzeko, zaintzeko eta babesteko beharraz jabetuz.

6.2. Eremu hurbileko elementu eta baliabideekin lotuta, esplizituki eta adibideen bidez **identifikatzea pertsonen bizitzak beren ekintzekin duen erlazioa**.

6.3. **Ingurune hurbileko arazoak banaka eta taldean antzematea** eta soluzio posible batzuk proposatzea

7. KONPETENTZIA

7.1. Natura-, gizarte- eta kultura-**inguruneko hurbileko gertaerak aldi baterako antolatzea**, oinarrizko neurri- eta segidanozioak erabiliz, historiako pertsona garrantzitsuekiko, iraganeko bizimoduekiko eta horien bilakaeraren garrantziarekiko jakinmina erakutsiz.

8. KONPETENTZIA

8.1. Ikerketa txikiak eginez, **norberaren inguruneko adierazpen artistiko eta kulturalak ezagutzea**, norbere burua eta beste pertsona batzuk errespetatuz eta horien aniztasuna eta aberastasuna baloraturuz.

8.2. **Genero-berdintasuna, ikuspegi ez-estereotipatua eta jokabide ez-sexistak sustatuko dituzten jarrerak erakustea**, ingurune hurbilean eredu positiboak antzemanaz

9. KONPETENTZIA

9.1. **Erantzukizunak identifikatzea eta akordioak elkarrizketaren bidez eta demokratikoki ezartzea**, hizkera inklusiboa eta indarkeriarik gabekoa erabiliz, bere ingurunetik hurbil dauden taldeetako kide gisa.

9.2. **Hurbileko erakundeak identifikatzea**, bizikidetza egokia sustatzen duten funtzioak adieraziz eta baloraturuz.

9.3. **Oinezko eta lokomozio-bideen erabiltzaile gisa oinarrizko arauak ezagutzea eta barneratzea**, pertsonen mugikortasun iraunkorraren garrantziaz jabetuz.

3. ERANSKINA: OINARRIZKO JAKINTZAK

A: Kultura zientifikoa

1. Jarduera zientifikorako hastapenak

A.1.1. **Mundua ulertzeko lehen galderak eta erantzunak:** humanitateen eta zientziaren arteko lotura beren jatorritik.

A.1.2. Ahozko, idatzizko eta ikus-entzunezko testuetan iturri seguru eta fidagarrietatik **informazioa modu kooperatiboan eta gidatuan bilatzeko estrategiak**, ikerketa zientifikoei eta/edo sozialei baliabide digital eta analogikoen bidez erantzuna emateko eta horien zabalkundea egiteko.

A.1.3. Ikerketaren beharretara egokitutako **miaketa-prozedurak, esperimentalak edo dokumentalak** (denboran behatzea, identifikatzea eta sailkatzea, patroiak eta ereduak bilatzea).

A.1.4. **Ikerlanaren berezko estrategiak, jakin-minarekin eta norberaren lanerako ekimenarekin lotutako ohiturak** eta jarrerak garatzen laguntzen dutenak, bai bakarka, bai taldean, genero-ikuspegia kontuan hartuta.

A.1.5. **Oinarrizko hiztegi zientifikoa**, behaketak eta neurketak egiteko tresna eta gailu egokiak, ikerketen beharren arabera.

A.1.6. **Zientzia eta teknologia giza jarduera gisa**; jarduera zientifiko eta teknologikoan diharduten pertsonen ikuspegi ez-estereotipatua.

A.1.7. **Ezagutza zientifikoa eta horrek eguneroko bizitzan duen presentzia** identifikatzeko jarraibideak.

2. Bizitza gure planetan

A.2.1. **Izaki bizidunen oinarrizko beharrak** eta objektu bizigabeekiko desberdintasuna. Bizitzaren zikloa, eta heriotza zikloaren zati gisa.

A.2.2. **Izaki bizidunak beha daitezkeen ezaugarrien arabera sailkatzeko eta identifikatzeko jarraibideak.** Izaki bizidunaren eredu baten eraikuntzara hurbiltzea.

A.2.3. **Izaki bizidunen egokitzapenak beren habitatera**, beren beharrak asetzen dituzten leku gisa ulertut

A.2.4. Izaki bizidunak eta haiek bizi diren **ingurunea zaintzeko eta errespetatzeko ohiturak**.

A.2.5. **Gizakiaren ongizate fisikoarekin lotutako ohitura osasungarriak**: higiena, elikadura askotarikoa eta orekatua, ariketa fisikoa, atsedena eta gorputzaren zaintza, gaixotasunei aurrea hartzeko bitarteko gisa.

A.2.6. **Ongizate emozionalarekin eta sozialarekin lotutako ohitura osasungarriak**: norberaren emozioak identifikatzeko eta komunikatzeko estrategiak eta besteen emozioekiko errespetua. Ikasgelan eta gizartean dagoen aniztasunarekiko sentsibiltatea eta onarpena.

3. Materia, indarrak eta energia

A.3.1. **Argia eta soinua**, senti daitezkeen hurbileko energia-forma gisa; iturriak, horien portaera eta eguneroko bizitzan duten erabilera ezagutzea.

A.3.2. **Materialen propietate behagarriak**, haien jatorria eta eguneroko bizitzako objektuetan duten erabilera. Hainbat objektu eta material konparatzeko, sailkatzeko eta antolatzeko irizpideak, propietate fisiko behagarrietatik abiatuta, hala nola: pisua, egoera fisikoa, bolumena, kolorea, testura, usaina, plastikotasuna, forma, erakarpen magnetikoa eta erabilera-aukerak.

A.3.3. **Substantzia puruak eta nahasketak**: nahaste homogeenak eta heterogeenak identifikatzeko jarraibideak. Nahasketa heterogeenak bereiztea hainbat metodoren bidez.

A.3.4. **Egitura erresistenteak, egonkorak eta erabilgarriak**, ikasgelan erabiltzen diren materialez eraikiak sekzio eta geometria desberdinekin.

B. Teknologia eta digitalizazioa

1. Ikaskuntza-ingurune pertsonala digitalizatzea

B.1.1. **Ikaskuntza-ingurune digitaleko gailuak eta baliabideak**.

B.1.2. Ingurune ezagun eta seguruetan pertsona ezagunekin **komunikatzeko baliabide digitalak**.

2. Diseinu eta pentsamendu konputazionalako proiektuak

B.2.1. **Diseinu-proiektuen faseak:** beharrak identifikatzea, problema zehaztea, diseinua sormenezko ikuspegitik asmatzea, prototipoak eta probak egitea, ebaluatzea eta komunikatzea.

B.2.2. **Proiektua gauzatzeko material, tresna eta objektu egokiak.**

B.2.3. **Programaziorako hastapenak:** ikasleen irakurketa-mailara egokitutako baliabide analogikoak eta digitalak (programatzen hasteko plataforma digitalak, hezkuntza-robotika...).

B.2.4. **Talde-lanerako oinarrizko estrategiak.**

C. Gizarteak eta lurraldeak

1. Egungo munduaren erronkak

C.1.1. **Lurra unibertsoan.** Barne- eta kanpo-elementuak, Lurrarekin eta unibertsoarekin lotutako mugimenduak eta dinamikak, eta horrek eguneroko bizitzan eta ingurunean dituen ondorioak. Denbora-sekuentziak eta urtaro-aldaketak.

C.1.2. **Bizitza Lurrean. Ura** bizitzaren elementu komun eta oinarrizko gisa. Fenomeno atmosferikoak eta horiek ziklo biologikoetan eta eguneroko bizitzan duten eragina. Datu atmosferikoak behatzea eta erregistratzea.

C.1.3. Egoeren inguruko erronkak. **Espazio- eta denbora-pentsamenduaren oinarrizko funtzioak**, ingurunearekin interakzioan jarduteko eta eguneroko bizitzako egoerak ebazteko. **Ibilbideak eta bideak, joan-etorriak eta bidaiak.**

2. Gizarteak denboran zehar

C.2.1. **Denboraren pertzepzioa.** Denboraren neurketa eguneroko bizitzan. Bizi-zikloa eta belaunaldien arteko harremanak, historiaren existentziarako lehen hurbilketa gisa.

C.2.2. Baliabide eta bitarteko analogikoak eta digitalak. Ahozko iturriak eta memoria kolektiboa. **Tokiko historia eta familiaren biografia;** gizonak eta emakumeak historiaren subjektu gisa.

C.2.3. Adierazpen eta ekoizpen artistiko eta kulturalak, emakumeek denboran zehar arteari eta kulturari egindako ekarpena baloratuta. Tokiko ondare materiala eta ez-materiala.

3. Alfabetatze zibikoa

C.3.1. Bizitza kolektibitatean. Familia. Familia-aniztasuna. Konpromisoak, parte-hartzea eta arauak familia-, auzo- eta eskola-ingurunean. Gatazkak prebenitzea, kudeatzea eta elkarrizketa bidez ebatzea.

C.3.2. Gizarte-bizitza. Inguruneko espazioak, baliabideak eta zerbitzuak. Espazio publikoetan interakzio soziala izateko erak genero-ikuspegitik.

C.3.3. Kultura-identitatea eta -aniztasuna: errealitate desberdinak egotea eta ingurunean dauden errealitate etniko-kulturaletara hurbiltzea; inklusioa eta jarrera diskriminatzaileekiko gaitzespena. Bakearen eta indarkeriarik ezaren kultura.

C.3.4. Okupazioa eta lana. Inguruneko gizon eta emakumeen jarduera profesional eta laboral nagusiak identifikatzea. Lan produktiboa eta erreproduktiboa.

C.3.5. Genero-berdintasuna eta jokabide ez-sexista.

C.3.6. Bide-segurtasuna. Oinezkoen eta garraiobideen erabiltzaileen joan-etorrietarako oinarritzko arauak.

4. Kontzientzia ekosoziala

C.4.1. Gure ingurunea ezagutzea. Paisaia naturalak eta paisaia gizatiartuak, eta horien elementuak. Ingurunearen gaineko giza ekintza eta horren ondorioak.

C.4.2. Erantzukizun ekosoziala. Ondasun komunak kontserbatzeko, hobetzeko eta modu iraunkorrean erabiltzeko ekintzak. Animaliekiko tratu txarra eta horren prebentzioa.

C.4.3. Bizi-ohitura iraunkorrak. Uraren eta energiaren erabilera, mugikortasun iraunkorra eta hondakinen kudeaketa.